

BÁTYI ZOLTÁN

Színháború

Az öregúr megkocogtatta az ablaküveget. Miközben a parkot kémlelte, hirtelen harragját, csúnya képek, rajzok látványától kavart dühét már el is zavarta az utcán sétáló lányok mosolya.

– Nézzen csak ki az ablakon! Nem, nem, kedves kolléga, ez a város nem olyan, mint ennek a szerencsétlennek a képein. Hiszen itt él, lélegzik, szinte fújtat minden épület, fény és árnyék játszik a macskaköveken. És a színek... Látja, milyen tarka ruhába öltözik tavasszal az utca? És látja, milyen pirosposztság az arca a fiákereseknek? Egy festménynek ezt kell tükröznie. Nem pedig merev vonalakra, üres formák foltjaira kárhoztatni a szemlélődőt. Arról nem is beszélve – forgatta a professzor a rajzokkal, vízfestményekkel díszített papírlapokat -, hogy a fiatalúr épület- és utcaábrázolásain nem tükröződnek a helyes arányok. Színei pedig? Nos, úgy vélem piszkosak, nem egyszer elmosódottak.

A tanársegéd élvezettel hallgatta professzora szavait. Szerette az öreg kamaszos lelkesedését, ami késő délután, ezernyi rajz, festmény és vázlat átlapozását követően is derűs erővel áradt szét a szobában.

– Természetesen önnek igaza van, de szerintem dicséretes az a lelkesedés és kitartás, ami ezt az ifjút arra ösztönzi, hogy újra és újra kérje fölvételét akadémiánkra. Ecsetvonásain látszik, a festészet alapjait szorgalommal kitanulta, s ha figyel, egy-egy középület másolata egészen hűen tükrözi a valóságot képein – próbálta megvédeni ismeretlenül is a felvételizőt. Persze csak langyos ellenkezéssel, ami még megengedhető egy alázatos tanársegéd esetében. Olyan ügyesen megtervezett tapintattal beszélt, hogy egyértelmű legyen, az ő érvei dehogy kelhetnek versenyre a professzor véleményével.

– Épület másolata? No, de kedves kolléga! – fordult el az ablaktól a professzor, és zsebkendőjének sarkával apró, kivégezhető foltokat keresett szemüvegén. Nem tartotta túl sokra tanársegédjét, de úgy érezte, következő mondatait még ő előtte is alaposan meg kell fontolnia. Nem akarta, hogy véletlenül kibuggyanjon száján az a tengernyi kétség, ami az elmúlt években fogalmazódott meg benne, ha a művészetekről esett szó. Mert végül is, milyen útra tévedt a festészet? A színek már szinte tombolnak, de akad, aki csupán néhány pöttyről, foltról, ferdén meghúzott vonalról akarja elhíttetni: művészetet lehelt a festékbe.

És azok a párizsiak!

Mintha szíven szúrt, festékbe mártott birkákat hempergetnének a vásznon, és úgy lelkesednek a vörös festékből öntött tócsáért, mintha csapdába ejtették volna a Napot.

Vagy az a holland.

Hogy is hívják?

Van Gogh, igen Vincente Van Gogh. Képes arra pazarolni a festéket, azért koptatni az ecsetet, hogy egy bakancsot, egy szétszáradt, bűzös bakancsot fessen meg. De még olyan is akadt, aki ezt be is kereteztette. A professzor Münchenben találkozott ezzel a képpel, ott tudta meg, hogy ez a hollandus már régen halott, életében egyetlen képét sem tudta eladni. Ja, kérem a józan, mérsékletes XIX. század! És ott látta, hogy egyes emberek most már lelkesedtek is ezért a látványért. Dűhe talán éppen ezért karcolódott annyira emlékei közé, hogy egy év elteltével sem tudta a felejtés meggyógyítani a sebet.

Igen, ez már a huszadik század, automobilos, túlkölös, olyan ízléssel, aminek már a szétszáradt bakancs is tetszik – nyelte el idegeket csillapító gyógyszer helyett a mondatot a professzor, és a huszadik természetesen nem lehet olyan, mint a tizenkilencedik volt.

De miért is nem? Engem bizony az sem bántana, ha pókháló száradna a magunk mögött hagyott nyugalmas időkre – gondolta a professzor, aki attól félt, hogy ez az új század nem új fészket rak szeretett városában, hanem berobban a paloták közé, s mire észbe kaphatnának, úgy lerombolja a falakra felvakolt díszeket, kincseket, hogy már csak az idézheti fel a fiákeres múltat, aki megveszi ennek a szegény fiatalembernek a képeit.

Na, annyira azért nem lehet rossz a helyzet.

– Valami baj van? Rosszul érzi magát professzor úr? – szólalt meg a tanársegéd, amikor úgy érezte, túlságosan is kövérré hízott a csönd.

– Baj? Miféle baj? – pottyant ki saját gondolataiból az öregúr. Miközben átkozta magát, mert elfelejtette a jelentkező nevét, megöregedett, agyából – mint mondani szokta – elfogyott az a ragasztó, amin megtapadhatnak a hírek, üzenetek, kérdések és válaszok.

– Szóval a fiatalúr képei... A másolat hamisság, teljességgel fölösleges. Miért akarja, hogy ez a szerencsétlen majd harminc, netán negyvenéves korában jöjjön rá: sokkal boldogabb lehetett volna, ha az a hideg, számító racionalitás, ami most olyan merev formákat pingáltat vele, inkább egy íróasztal mögé ülteti. Mondjuk pénzt számoltat vele valamelyik bankban, ahol félóránként rápillanthat az asztal sarkára állított fényképre, hogy lássa lassan elhízó feleségének és két, kerekkepű gyerekének fényképét.

– Nem, nem, higgyen nekem! – motyogta a professzor, miközben apró izzadtságcseppekre vadászott zsebkendőjével homlokán. – Ez az ifjú is jobban jár, ha nem lesz soha a festőakadémia diákja. És boldogabb lesz a világ is. Hiszen egy dilettáns mázsolmányaitól mentjük meg. De adunk neki egy kedélyes polgárt, akivel majd eliszogathat szomszédja valamelyik söröző faragott asztalánál. Ha meg az ifiúrban túlteng az ambíció, majd csak talál olyan medret, amiben elterelgetheti.

– Miért ne lehetne, mondjuk építész? – fordult az öregúr a tanársegéd felé. – Úgyis szerelmes a házakba, nem gondolja? Igen, legyen építész – lelkesedett a professzor, mint aki rátalált az egyetlen üdvözítő megoldásra. Még tenyerét is összecsapta, elégedetten dörzsölgette, akár egy kisgyerek.

– Álmodjon a felvételét kérő ifiúr szép nagy palotákat, színházakat, koncerttermeket. Tőlem akár egész városokat is áttervezhet, ha már akkora benne a buzgalom. Álombokból nem származhat semmi baj. Építész álmok miatt még nem robbant ki háború – tűnt el nevetgélve a professzor egy hatalmas vázlathegy mögött.

Tanársegédje ugyan nem értette, miért lenne kisebb a bűn, ha egy ember utcák képét csúfítja el otromba építményekkel, mint mondjuk egy festővászon meggyalázása csúf képpel, alázatosan bólintott. Majd intett a titkár úrnak, márthatja tintába a tollát, s írhatja: „Tisztelt Uram! Sajnálattal közöljük, felvételi kérelmét a bíráló bizottság elutasította. A döntés ellen felszólamlásnak helye nincs.”

A bírítókkal, amit majd kibélelnek ezzel a határozattal, nem kellett bajlódnia, hiszen korábban már megcímezték. Adolf Hitler, Bécs, utca, és persze házszaám.

– Hitler. Furcsa név. De végre legalább egy té-vel írta a titkár úr, ahogy az a hivatalos okmányokban szerepel – ütött pecsétet a lap aljára a tanársegéd. Majd halkán köhintett, így jelezvén: talán indulhatnának is, ha napnyugta előtt még élvezni szeretné a professzor úr a tavaszt köszöntő Bécs varázslatos színeit.

DRAGAN VITENTIĆ